

Література

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] Режим доступу: www.bank.gov.ua
2. Конопатська Л. В. Основні напрями підвищення рівня капіталізації банківської системи України / Л. В. Конопатська // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / – К. : КНЕУ, 2008. – Вип. № 12. – С. 52-59.
3. Денис О.Б. Корпоративне управління в банках: Навч. посіб. – Львів: ЛБІ НБУ, 2006. – 222 с.
4. Про внесення змін до Закону України "Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 5, ст.51.
5. Комплексна Програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] / Постанова від 18.06.2015 № 391. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>

УДК 336.64

Свириденко Олександр Олександрович
аспірант Державного науково-дослідного інституту
інформатизації та моделювання економіки,
Міністерства економічного розвитку та торгівлі

Сибірянська Юлія Володимирівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський
національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана»

ДОСВІД ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ПОЛЬЩІ, ТУРЕЧЧИНІ, ГРУЗІЇ.

Проблеми функціонування суб'єктів малого підприємництва (далі – МСБ) в Україні сьогодні знаходяться в центрі уваги як представників бізнес асоціацій, громадськості, державних управлінців, так і іноземних донорів та фінансово-кредитних установ. Уряд наразі працює над розробкою стратегії розвитку МСБ 2020, метою якої є створення сприятливих умов для ведення бізнесу в Україні; на рівні територіальних громад проводяться обговорення місцевих та регіональних стратегій розвитку МСБ. І це не дивно, так як представниками МСБ в Україні є понад 99% зареєстрованих суб'єктів господарської діяльності, а отже є дійсно рушійною силою, що генерує національне багатство шляхом створення нових робочих місць, зростання валового внутрішнього продукту, стимулювання розвитку конкурентоспроможності і інноваційного потенціалу економіки. Серед багатьох проблем, які опосередковують діяльність суб'єктів МСБ в Україні, увагу доцільно акцентувати на обмеженості доступу до фінансових ресурсів та існуючих міжнародних програмах підтримки МСБ. Так, сьогодні вітчизняним представникам бізнесу відкриваються широкі потенційні можливості у залученні фінансових ресурсів від міжнародних організацій та донорів (зокрема COSME, Horizon-2020, East Invest, EU SURE, DCFTA, EFSE, UKEEP, Unlimit Ukraine, STAREP, USELF та інші), разом з тим, проблема доступу до фінансування є невирішеною в переважній мірі через низьку обізнаність представників МСБ із існуючими потенційними можливостями залучення фінансових ресурсів, а також їх неготовність (організаційну та управлінську) до прийняття участі в відповідних програмах, недовіра до зовнішніх інвесторів. Для розуміння ефектів від залучення зовнішнього фінансування та співпраці з міжнародними фінансовими організаціями в сфері розвитку МСБ, доцільно дослідити досвід інших країн, які на сьогодні вважаються досить привабливими для інвестування, а саме: Грузії, Польщі та Туреччини.

Так, Грузія сьогодні є привабливою країною для відкриття та ведення бізнесу. В

рейтингу легкості ведення бізнесу займає 16 місце. Завдяки економічним реформам, держава відмовилась від вагової частини власності, в правовій сфері збільшився рівень захисту інтересів громадян, податкова реформа дозволила скоротити кількість податків (із 22 залишилися 6) та зменшити їх розмір, відбулось радикальне спрощення державних процедур. Малий та середній бізнес вносить відносно великий вклад в грузинську економіку. МСП складають більше 90% всіх діючих в країні підприємств та забезпечують близько 43% зайнятості населення.

Відповідальність за формування політики в сфері МСП в Грузії несе Міністерство економіки та сталого розвитку. Набрало значимості також і створення Агентства з розвитку підприємництва (Enterprise Georgia) в лютому 2014 року. Агентство підпорядковується Міністерству економіки та відповідає за реалізацію політики в сфері підприємництва і підтримки МСП, розвитку експорту. Агентство сприяє розвитку МСП шляхом фінансових та інших інструментів, включаючи розвиток підприємницьких вмінь, навчання, стимулювання експорту та забезпечення доступу до фінансування, надає консультативні послуги.

Розглянемо три основні програми з підтримки малого та середнього бізнесу в Грузії.

- *DCFTA (Deep and Comprehensive Free Trade Area)*. Дана програма являється частиною ініціативи EU4Business, призначення якої – підтримка проектів ЄС для середнього та малого бізнесу в країнах Східного партнерства. Організаторами цієї програми є ЄБРР, ЄС, Банк Грузії [1], якими було запущено схему фінансової підтримки для МСБ для підвищення якості продукції місцевого бізнесу, модернізації їх послуги у відповідності до європейських стандартів. Фінансові пакети, які пропонує програма, дозволяють розширити доступ до кредитних ліній в національній валюті, а також підтримати конкретний бізнес, підприємців з метою забезпечення доступу до фінансів, ноу-хау та консультативної допомоги. Дана ініціатива, на думку експертів, допоможе місцевим МСП створити сприятливий клімат для транскордонної торгівлі та економічного росту Грузії.

- Програма «*Produce in Georgia*» організована Урядом Грузії в особі Агентства з розвитку підприємництва в Грузії (Enterprise Georgia) [2]. Дана програма була ініційована в 2014 році і направлена на стимулювання в країні місцевого виробництва, передбачає пільгове кредитування малого та середнього бізнесу. Програма реалізується в тісному співробітництві з комерційними банками, зокрема, надає бенефіціарам послугу субсидування ставок по кредитах. Ціль програми – розвиток підприємництва в Грузії, зокрема передбачає створення нових підприємств та підвищення конкурентоздатності приватного сектору та експортного потенціалу, а також сприяння забезпеченню доступності нових технологій шляхом технічної допомоги. Станом на 2016 рік в рамках програми профінансовано 171 підприємство на загальну суму інвестицій більше 395 млн. ларі (170 млн. доларів США) та працевлаштовано близько 7,6 тисяч чоловік.

- Програма *Micro and Small Business Support* [3], яку здійснює Агентство з розвитку підприємництва в Грузії та яка призначена для надання фінансової підтримки та консультативних послуг в сфері мікро- та малого бізнесу в Грузії. Етапи програми включають відбір найкращої бізнес-ідеї, розробка бізнес-плану та фінансування в розмірі від 5000-15000 грузинських ларі.

Польща займає 24 місце в рейтингу Doing Business на являється однією з найпривабливішою країною для ведення бізнесу в Центральній та Східній Європі. За кількістю інвестиційних проектів в регіоні також займає лідируючі позиції. До переваг відкриття бізнесу в Польщі можна віднести: податкові пільги та гранти з бюджету та ЄС, спеціальні економічні зони (їх у країні близько 14), діяльність агентства інформації та іноземних інвестицій, яке створює умови для стабільного припливу іноземних інвестицій і допомагає інвесторам отримувати необхідну для ведення бізнесу інформацію, компенсації для компаній, які використовують нові технології та ін. Основні програми підтримки МСБ в Польщі наступні:

Програми Польського Агентства з розвитку підприємництва (Polish Agency for Enterprise Development - PARP) за підтримки Європейського Союзу [4]. В 2014-2020 рр.

ПАРП несе відповідальність за здійснення заходів в рамках трьох оперативних програм: Програма «Smart Growth»; Програма «Knowledge Education Development»; Програма «Eastern Poland». Взагалі, польське агентство з розвитку підприємництва надає підтримку від Фонду ЄС та за рахунок державного бюджету і основні його завдання полягають в розвитку інноваційного підприємництва, малого та середнього бізнесу, інтернаціоналізації підприємств, підвищення їх конкурентоздатності. В рамках програм агентство надає кредитні кошти, гранти для розвитку інноваційних підприємств, консультаційні послуги, підтримку навчальним закладам та інституцій ринку праці.

Програма *Polish Growth Fund of Funds* організована Bank Gospodarstwa Krajowego та European Investment Fund [5] та почала діяти в 2013 році. Основна ціль: стимулювання інвестицій в акціонерний капітал в Польщі. Зі сторони Polish Growth Fund of Funds виділено 30 млн. євро та 60 млн. євро від Bank Gospodarstwa Krajowego.

Державна програма «*Support for export*» організована Урядом Польщі, Export Credit Insurance Corporation Joint Stock Company (KUCI) [6], метою якої є підтримка польського експорту шляхом надання польським та іноземним підприємствам доступу до фінансування. Програма передбачає використання наступних інструментів:

1) Короткострокове фінансування (термін погашення – менше 2 років, використовується для експорту в таких країнах, як РФ, Україна, Білорусь, Казахстан).

2) Середньо- та довгострокове фінансування (терміни погашення від 2 і більше років).

Щодо Туреччини, то в рейтингу легкості ведення бізнесу вона посідає 69 місце. В країні створено та функціонує більше 3,5 млн. підприємств малого та середнього підприємництва. 99,8% всіх підприємств Туреччини відносяться до МСБ. Вони забезпечують 63% всієї торгівлі країни. Експорт продукції МСБ складає 62,6%. Ядром інфраструктури підтримки та обслуговування МСБ є KOSGEB. Являючись державною організацією, KOSGEB не лише підтримує мале та середнє підприємництво всередині країни, а й намагається вивести його продукцію на світові ринки, стимулює експортну направленість. Для підтримки МСБ держава виділила організації 210 млн. доларів в 2014 році. Із цієї суми приблизно 130 млн. доларів витрачено на підтримку підприємств. Виділяються кошти на розробку науково-дослідницькі проекти та інноваційні технологічні продукти. Заключаючи договір з банками, KOSGEB покриває частину кредиту, який отримує підприємець. Робота по вирішенню перед організацією задач здійснюється в формі реалізації програм та проектів, в тому числі – за дорученнями уряду Туреччини. В числі таких стоять різні національні, територіальні та галузеві проекти і програми, зокрема:

- Програма по підготовці кадрів МСП (щорічно в рамках програми близько 6 тисяч спеціалістів, які працюють на МСП, проходять підготовку);

- Проекти по створенню різноманітних галузевих дослідницьких центрів та лабораторій;

- Проект з підтримки експортної діяльності;

- Програма проведення консультацій на тему «МСП в міжнародному конкурентному середовищі» та ін.

В залежності від кількості та вартості реалізованих програм бюджет KOSGEB в різні роки складав від 50 до 300 млн. доларів в рік.

Іншою структурою, яка направляє свою діяльність на підтримку МСБ, є Фонд підтримки середніх підприємств, основними задачами якого є: формування надійної інфраструктури малого бізнесу, стимулювання МСБ, вирішення проблем фінансування МСП, технологічний розвиток, консалтинг, покращення інвестиційного клімату, підвищення іміджу МСП в суспільстві. До числа організацій, які займаються проблемами малого бізнесу в Туреччині, варто також віднести Дирекцію малого підприємництва міністерств промисловості та торгівлі, які розробляють законодавство в сфері МСБ. Наряду с цим слід відмітити роль Національного Банку Туреччини, який створений з ціллю кредитування МСП. Банк також сприяє в організації підготовки кадрів, плануванні виробництва та збуту, та інші консультаційні послуги.

Як видно з досвіду досліджених країн, основна роль в них належить агенції з розвитку підприємництва. Тому, передбачена в проекті Стратегії розвитку МСБ в Україні мета створити Агентство розвитку МСП може вважатись обґрунтованою. Важливо при цьому чітко визначити функції, повноваження та передбачити відповідальність для менеджменту даного Агентства за його дії в реалізації програм підтримки МСБ в Україні. Крім того, механізми підтримки середнього, малого та мікропідприємництва мають бути різними та враховувати специфіку функціонування та особливі потреби кожної із зазначених груп, оскільки враховуючи існуючий в Україні вартісний критерій в розподілі СГД на групи, більшість суб'єктів господарювання середніх за розміром згідно ГКУ є водночас великими платниками податків (розрив між вартісним критерієм малого і середнього бізнесу 40 млн Є (це близько 1,1 млрд грн). Даний факт вносить викривлення в показники офіційної статистики щодо сукупного внеску суб'єктів МСБ у створення доданої вартості в країні.

Література:

- 1) Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ebrd.com>
- 2) Government Program "Produce in Georgia" 2015 year in numbers // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://enterprisegeorgia.gov.ge/files/document/2667557df95c7327c207031064464cf1.pdf>
- 3) SME – Service center. // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://enterprisegeorgia.gov.ge/en>
- 4) Official website of The Polish Agency for Enterprise Development (PARP) Електронний ресурс. Режим доступу: <https://en.parp.gov.pl>
- 5) Official website of Polish Growth Fund of Funds (PGFF) Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.eif.org/what_we_do/resources/pgff/
- 6) Government Program Supporting Exports // <http://www.kuke.com.pl/en/supporting-exports/government-program-supporting-exports/>

УДК 330.33/.36

Скитьова Ганна Сергіївна
к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
тренер програми ЄБРР «Жінки у бізнесі»
ganna.skytova@kneu.ua

ПРАКТИКА ЄБРР ЩОДО ФІНАНСОВОЇ ТА КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПІДТРИМКИ МСП В УКРАЇНІ

Анотація. Розглядається питання гендерного вирівнювання малого і середнього підприємництва в Україні шляхом надання спільних фінансових послуг ЄБРР та вітчизняних банківських установ, а також комплексу мережевих тренінгових, консультаційних та експертних послуг для жінок-власниць та керівниць підприємств малого і середнього бізнесу.

Постановка проблеми. В багатьох розвинених країнах та країнах, що розвиваються, жіноче підприємництво відіграє ключову роль в створенні робочих місць і забезпеченні економічного зростання. В таких країнах, як Канада, Швеція, Німеччина, Польща та ін. питання гендерної рівності задля створення рівних можливостей для жінок в бізнесі є не просто питанням рівності чоловіків і жінок, але також є економічним пріоритетом на рівні